

**Вищий навчальний приватний заклад
«Дніпровський гуманітарний університет»**

**Комунальний заклад культури «Дніпропетровський національний
історичний музей імені Д. І. Яворницького»
Дніпропетровської обласної ради**

**МАТЕРІАЛИ КРУГЛОГО СТОЛУ
«МОВА. ІСТОРІЯ. КУЛЬТУРА»**

23 травня 2024 року

**Дніпро
2024**

УДК 81
ББК 81.2 УКР
М 74

*Ухвалено до друку Науково-методичною радою Вищого навчального
приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»
(протокол № 10 від 20 червня 2024 р.)*

Матеріали круглого столу «Мова. Історія. Культура» (23 травня 2024 року, Вищий навчальний приватний заклад «Дніпровський гуманітарний університет»): збірник тез. Дніпро: ВНПЗ «ДГУ», 2024. 157 с.

(в авторській редакції)

Вміщено матеріали круглого столу, в якому взяли участь працівники музеїв, культури, професорсько-викладацький склад закладів вищої освіти, магістри, здобувачі вищої освіти України. Тематика тез охоплює актуальні питання щодо розвитку мов світу та форм реалізації їх через носіїв мови.

Матеріали науково-практичної конференції можуть бути використані у практиці фахівців різних видів гуманітарної діяльності та у навчальному і виховному процесах закладів освіти.

© Вищий навчальний приватний
заклад «Дніпровський
гуманітарний університет», 2024
© Автори, 2024

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Лежнєва Тетяна Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент, проректор Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

Крашеніннікова Тетяна Валеріївна – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

Дудник Олена Володимирівна – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

Холод Ірина Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

Хмель-Дунай Галина Миколаївна – кандидат біологічних наук, доцент, доцент кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

Негодченко Ольга Петрівна – старший викладач кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

Мірошник Андрій Дмитрович – провідний фахівець відділу організації наукової роботи, міжнародних зв'язків та академічної мобільності Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	6
----------------	---

МОВА

Андрішко Олег. Вторинна номінація власних назв у «словничках-жартівничках».....	7
Бабич Семен. Creation of Native American literary criticism in the 21 st century	10
Варакута Марина. Психологія атракції: роль мови та культурного контексту в міжособистісних стосунках.....	13
Гулько Дар'я. Потенціал штучного інтелекту щодо перекладання в розвитку та навчанні.....	17
Зав'ялов Дмитро. Відображення у поведінці людини психолінгвістичних процесів.....	19
Квітінська Ліана. Культура мови і кіматика – обґрунтування необхідності культури мовлення на базі фізичних процесів.....	22
Крашеніннікова Тетяна. Комунікація та її види	25
Лісунова Марія. “Self”–“Other” in Formation of Modern American Literary Cannon.....	28
Лісунова Марія. Актуальні питання використання штучного інтелекту в політиці та бізнесі.....	31
Михайличенко Елліна. Вплив штучного інтелекту на безпеку інформаційних технологій та виявлення загроз.....	35
Моргунова Аліна. «Голос Безмовності» О. П. Блаватської як приклад унікального перекладу духовно-релігійних текстів	38
Нацюк Мар'яна. The role of multilingualism in al tools.....	42
Нежива Ольга. Специфіка термінології в англійській мові у контексті готельно-ресторанної сфери.....	43
Ольховий Олег. Розвиток робочої пам'яті у процесі вивчення іноземної мови.....	45
Родіна Юлія. Глобалізація і питання мови – культурно-психологічні аспекти	48
Руколяньська Наталія. Лексика кримінально-процесуальної субмови: категоріальний аспект	50
Самойленко Катерина. Формування національної ідентичності засобами мови.....	54
Сергієнко Наталія. Мовна грамотність як ознака професіоналізму майбутнього юриста.....	57
Сугерей Данило. Машинний переклад як кризисне рішення	60
Тихий Владислав. Важливість мовної компетентності у судочинстві.....	65
Холод Ірина. Психолінгвістичні аспекти вивчення англійської мови.....	67

ІСТОРІЯ

Волошко Олексій. Історична детермінованість Злуки 22 січня 1919 р.....	72
Дудко Владислав. Римські допоміжні війська часів правління Марка Ульпія Траяна (98-117 рр. н.е.).....	75
Дудник Олена. Життєвий рівень населення України в умовах економічної кризи 1991-1993 рр.	80
Леощенко Дмитро. Російсько-український конфлікт у контексті цивілізаційного протистояння	84
Лимар Андрій. Політичні репресії в СРСР як засіб боротьби з українською ідентичністю	88
Соловійов Віталій. Перебування Другої сербської добровольчої дивізії на території Катеринославщини в період I Світової війни	93
Сосновський Сергій. Військова організація та озброєння чорних клобуків	98
Сухомлин Олександр. Міський вимір трагедії голодомору: стереотипи і факти.....	102
Фоменко Світлана. Нові надходження філателії ДНІМ 2022-2023 рр., присвячені повномасштабній російсько-українській війні	106

КУЛЬТУРА

Алексєєв Артур. Прогреси у сфері робототехніки та їх інтеграція зі штучним інтелектом для автоматизації.....	109
Бакум Дар'я. Сім'я Крушельницьких.....	111
Галімова Анастасія. Народність як головний індикатор української православної церкви.....	115
Захарченко Марія. Вкрадені митці. Іван Айвазовський.....	121
Киян Анна. Психологічні особливості підліткового віку, особливості використання гумору підлітками.....	124
Корсунська Вікторія. Теорії комунікації: короткий огляд.....	128
Негодченко Ольга. Василь Стус – символ боротьби за свободу та права людини.....	133
Садикіна Ксенія. Шляхи розвитку професіоналізму майбутніх учителів в умовах нової української школи	139
Самарець Вадим. Postmodern and Metamodern Irony as a Literary Tool in Native American Literature.....	143
Соловійова Вікторія. Вкрадені імена Росією. Ілля Рєпін.....	146
Степанченко Вадим. Туризм і сьогодення – культура та безпека	148
Чичеріна Карина. Етичні аспекти використання штучного інтелекту	151
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....	154

редактура та забезпечення культурного відтинку. Автоматизувавши рутинні завдання з перекладу, професіонали можуть підвищити ефективність і продуктивність галузі в цілому.

1. Інновації у видавничій справі та ЗМІ:

Глобальна доступність вмісту: Видавці та медіа-компанії використовують ШІ для перекладу контенту на кілька мов, розширюючи свою аудиторію по всьому світу. Це дозволяє людям отримувати доступ до новин, літератури та інформації незалежно від їхньої рідної мови.

Підвищення точності транскрибування та субтитрів: технології розпізнавання мови на основі ШІ покращують точність створення субтитрів і транскрипції для відео-та аудіо контенту. Це вигідно людям із проблемами слуху, а також полегшує споживання вмісту на різних мовах.

ВІДОБРАЖЕННЯ У ПОВЕДІНЦІ ЛЮДИНИ ПСИХОЛІНГВІСТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Дмитро ЗАВ'ЯЛОВ

методист навчально-методичного відділу
ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

Мовлення є феноменом психіки людини, її особливістю, вищою психічною функцією, яка є складним системним психологічним процесом, що виникає протягом життя і має біологічну основу, але має соціальний супровід.

Мовлення часто пов'язане з когнітивними процесами, разом з якими воно розвивається і бере участь у розумінні людиною навколишнього середовища. Водночас ці процеси впливають на формування мовлення та його розвиток, сприяють формуванню мовлення та є його органічними складовими мовлення.

Проте мова як процес має не тільки пізнавальну, а й емоційно-вольову основу. Ще Леонід Сергійович Рубінштейн підкреслював, що емоційні процеси відіграють важливу роль у мовленні: їх не можна протиставити внутрішнім когнітивним процесам, як і зовнішнім. Насправді, емоції є єдністю емоцій та

інтелекту, так само як когнітивні процеси є єдністю емоцій та інтелекту. У той же час Рубінштейн Л. С., застерігав від недоцільності протиставлення інтелектуальних і емоційних процесів вольовим. Один і той же процес може бути одночасно інтелектуальним і емоційно-вольовим. Психологія також підкреслює, що «...емоції глибоко проникають у всі сфери мовленнєвих механізмів і функцій, суттєво впливають і активізують їх, є ніби пусковим механізмом, який приводить їх у дію» [1].

Ці ідеї є досить важливими для розроблення різноманітних освітніх систем, спрямованих на розвиток мовлення дітей. Оскільки мова є і засобом, і формою спілкування, вона безпосередньо пов'язана із психічними властивостями і станами особистості (проявами почуттів): настрої, афекти, ейфорія, тривога, фрустрація тощо; прояв уваги: зосередженість, неуважність, прояв волі, рішучість, розгубленість, зосередженість, прояв мислення: мрії та ін. Ці явища відносно статичні у психіці індивіда і безпосередньо різними способами проявляються в психіці, їх фіксація і повторення у структурі особистості (наміри, мотиви, цілі, характер, здібності, знання, обізнаність тощо) відображаються в мовленні та впливають на нього: «тому всі ці психічні явища мають безпосереднє відношення до мовлення, визначають його перебіг і формування, а саме мовлення по праву можна назвати психічною властивістю людини... в якій безпосередньо відбиваються її психічні стани» [1].

Особливо яскраво вони проявляються в усному мовленні засобами інтонації (темпи, тембрі голосу), в дібраних лексичних засобах, в екстралінгвістичних засобах (міміці, жестах тощо). У мовленні, як у дзеркалі, відбивається спрямованість особистості, її настанови й тенденції, потреби, інтереси, схильності та ідеали. «За відсутності того, в чому людина має потребу або зацікавленість, – писав С. Л. Рубінштейн, – вона відчуває більш-менш значну напругу, неспокій, якого вона, природно, намагається позбутися. Відтак спочатку зароджується більш-менш невизначена динамічна тенденція, що перетворюється в прагнення, коли вже досить виразно вимальовується та

крапка, до якої все спрямовано. Залежно від того, як тенденції опредмечуються, тобто визначається предмет, на який вони спрямовуються, тенденції стають дедалі більш усвідомлюваними мотивами діяльності, такими, що більш або менш адекватно відображують об'єктивні рушійні сили діяльності людини. Оскільки тенденції, як правило спричиняють діяльність, спрямовану на задоволення потреби або інтересу, який її викликає, з ними зазвичай пов'язують рушійні моменти, що накреслюються, але загальмовані, вони «...посилюють динамічний, спрямований характер тенденцій» [1]. Потреби, інтереси, ідеали є складовими різних сторін чи моментів мультиобразної й водночас єдиної особистісної спрямованості, яка виступає як мотивація її мовленнєвої діяльності.

Вплив мовленнєвої діяльності на психічне життя людини – надзвичайний, проте він рідко усвідомлюється в повсякденному житті, хоча співвідношення мовлення з іншими психічними процесами має бути в центрі уваги педагогічних працівників. Мовлення людини й окремі його складові елементи – слова, словосполучення – не просто структурні компоненти психіки. Слово пов'язане з усіма проявами психічного життя особистості, про що переконливо свідчать сучасні дослідження психологів та фізіологів. Так, на рівні відчуттів мовлення фактично визначає умови проходження стимулу. Підготовлена з допомогою слова до появи відповідного стимулу людина виявляє значно нижчий поріг чутливості, розрізнення, диференціації; спроможна сприймати субсенсорні сигнали й відчувати власні субцессивні реакції, які у звичайному стані не детермінуються [2].

Отже, при поєднанні психолінгвістичних та психологічних навичок, особливу увагу варто звертати на мовлення людини її мовні та мовленнєві реакції, які пов'язані із особистісними поглядами образами, його асоціаціями, емоціями та світосприйняттям.

Список використаних джерел

1. Калмикова Л.О., Калмиков Г.В., Лапшина І.М., Харченко Н.В. Психологія мовлення і психолінгвістика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. За заг. ред. Л. О. Калмикової. Київ: Переяслав-Хмельницький педагогічний інститут, в-во «Фенікс», 2008. 245 с.
2. Куранова С.І. Основи психолінгвістики: навч. посіб. Київ: в-во «Академія», 2019. 208 с.

КУЛЬТУРА МОВИ І КІМАТИКА – ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ НА БАЗІ ФІЗИЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Ліана КВІТИНСЬКА

викладач кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

«І засурмили в труби, народ вигукував гучним голосом, і від цього обвалилася стіна щент, і військо увійшло до міста, і взяли місто».
Септуагінта (збірник перекладів Танаха)

Тези направлені на обґрунтування важливості культури мови а також для того, щоб продемонструвати, як культура мови впливає на біологію людини, зокрема, на її здоров'я на базі останніх досліджень у сфері технічних наук, зокрема кіматики та хвильової фізики у цілому. Автор посилається на досліді, де чітко демонструється тісний зв'язок між позитивними висловлюваннями і змінами структури води та біологічних рідин.

Мета тез донести до спільноти важливість культури мови, у першу чергу, щодо її впливу на здоров'я людини, та привернути увагу до цієї проблеми у тому числі, підкреслити важливість пропаганди культури мови та її розвитку у навчальних закладах та масмедіа.

XX і XXI століття ознаменувалися бурхливим розвитком науки і техніки, зокрема точних наук – метематики і фізики, що, своєю чергою, вплинуло на розуміння різних процесів у гуманітарних науках, зокрема, у лінгвістиці. Нові технологічні можливості дозволили вченим детальніше вивчити як макропроцеси, процеси у всесвіті у цілому, так і мікропроцеси, у тому числі,

